

Biblioteki publiczne: teraźniejszość i przyszłość

Wyniki badania opinii czytelników i ekspertów 2018 - 2019

Nota metodologiczna

- Pierwszy etap badania ewaluacyjnego *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2016-2020 Priorytet 2 Infrastruktura Bibliotek* został zrealizowany w 25 gminach w 2018 roku:
 - 155 wywiadów bezpośrednich z liderami lokalnej, w tym z bibliotekarkami i bibliotekarzami
 - 2453 wywiadów kwestionariuszowych z czytelnikami książek
- Drugi etap badania ewaluacyjnego jest realizowany obecnie w 48 gminach i zostanie zakończony w listopadzie 2019 roku:
 - Zakończono 251 wywiadów bezpośrednich z liderami lokalnej - w tym z bibliotekarkami i bibliotekarzami; zostały rozpoczęte badania opinii czytelników książek

Celowy dobór próby bibliotek publicznych

- Próba celowa zasadnicza składa się z łącznie 32 bibliotek, gdzie zadania w ramach *Programu* zostały zakończone w kolejnych latach 2016 (8), 2017 (8), 2018 (8) plus 8 bibliotek, gdzie zadania mają być zakończone do końca 2019 roku
- Próba celowa kontrastowa: 16 bibliotek, które nie korzystały z dofinansowania w ramach *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2016-2020 Priorytet 2 Infrastruktura Bibliotek*

Teraźniejszość

Główne wnioski z badania w 2018 roku

- **Czytanie dzieciom** - kluczowe w budowaniu kultury czytelniczej. Jej siła w mniejszych miejscowościach jest mocno zależna od bibliotek publicznych.
- **Nowości** – najważniejsze kryterium oceny biblioteki i zarazem poważne wyzwanie. Reklama, media, rekomendacje powodują, że czytelnicy są dobrze zorientowani w ofercie wydawniczej
- **Miejsce spotkań** – wokół biblioteki odtwarza się taka wspólnota, gdzie więzi społeczne są odmienne od rodzinnych, sąsiedzkich czy zawodowych. Rozmowy o książkach są spoiwem tej wspólnoty
- **Książka jest kobietą** – kultura czytelnicza zasadniczo zależy od kobiet i to na każdym etapie jej kształtowania

Ulubione rodzaje książek (2018)

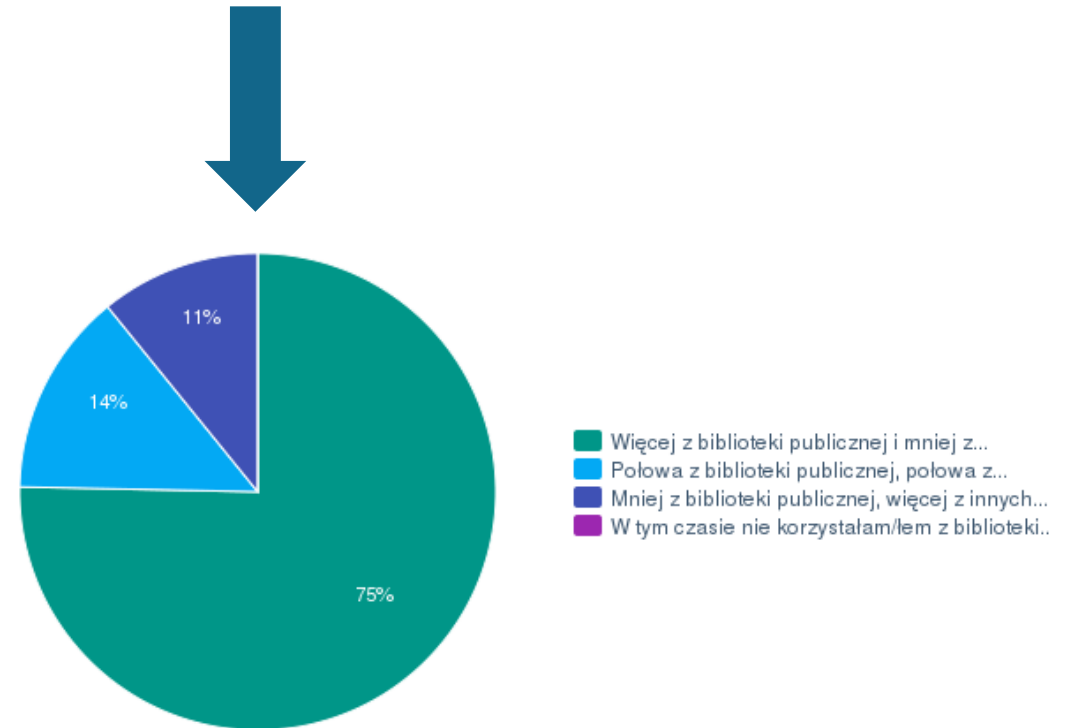
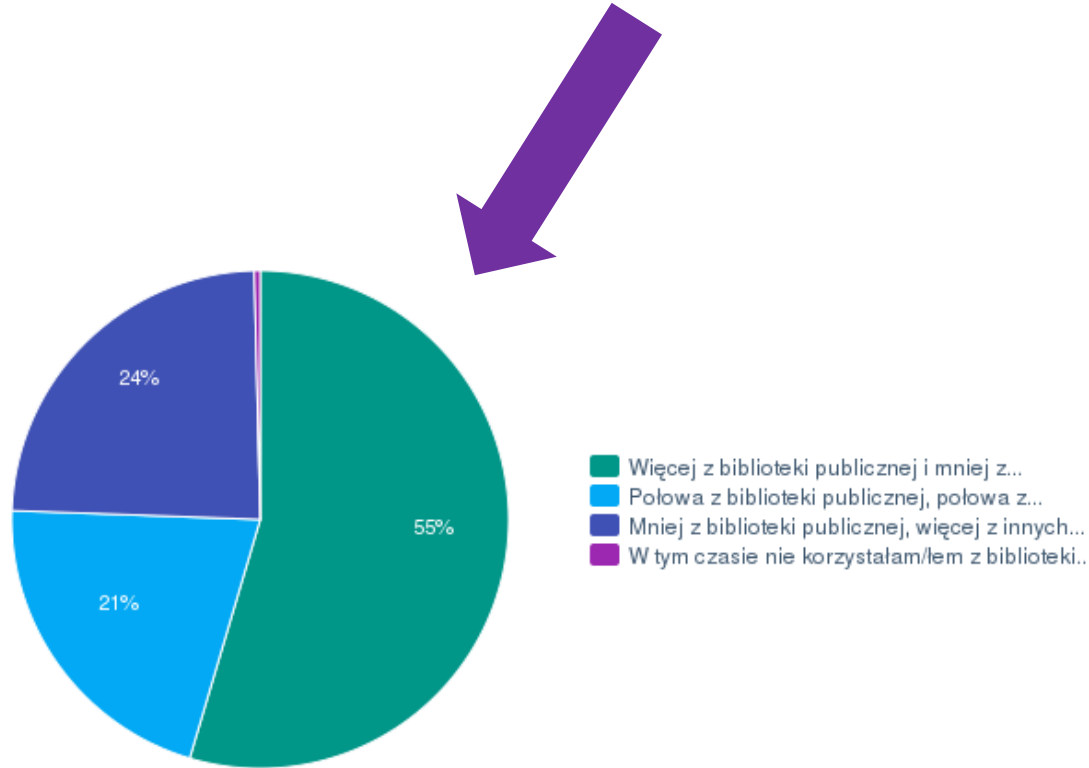
Użytkownicy < 2 lata

1. Romans/obyczajowa (41%)
2. Przygodowa (39%)
3. Kryminał/horror (36%)
4. Fantasy/baśnie (28%)
5. Historia/biografie (25%)
6. Lit. współczesna (19%)
7. Lit. klasyczna (19%)
8. Science fiction (14%)
9. Poezja (12%)
10. Humanistyka (12%)

Użytkownicy > 5 lat

1. Romans/obyczajowa (48%)
2. Kryminał/horror (45%)
3. Historia/biografie (37%)
4. Przygodowa (35%)
5. Lit. współczesna (30%)
6. Lit. klasyczna (24%)
7. Fantasy/baśnie (22%)
8. Science fiction (11%)
9. Humanistyka (11%)
10. Poezja (10%)

Coraz bardziej lojalni klienci: nowi czytelnicy vs. dłuгоletni (2018)

Kryteria wyboru książek (2018)

Użytkownicy < 2 lata

1. Zainteresowania (83%)
2. Polecenia zn./rodziny (51%)
3. Autor (35%)
4. Recenzje czyteln.(22%)
5. Rekomendacje bibliotekarza (21%)
6. Okładka (20%)
7. Wymogi nauk./prac. (19%)
8. Listy bestsellerów (14%)
9. Recenzje profesjon. (10%)
10. Nagrody (7%)

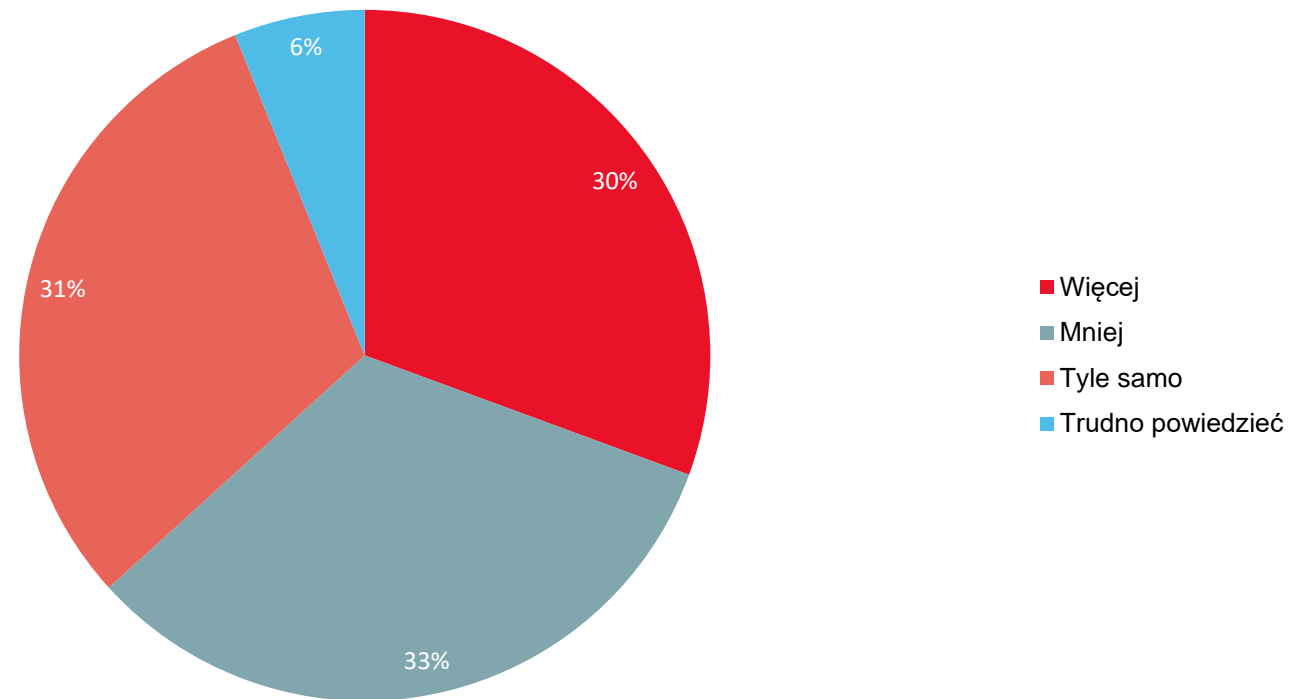
Użytkownicy > 5 lat

1. Zainteresowania (87%)
2. Polecenia zn./rodziny (54%)
3. Autor (45%)
4. Rekomendacje bibliotekarza (37%)
5. Recenzje czyteln.(27%)
6. Okładka (23%)
7. Listy bestsellerów (22%)
8. Wymogi nauk./prac. (16%)
9. Recenzje profesjon. (14%)
10. Nagrody (10%)

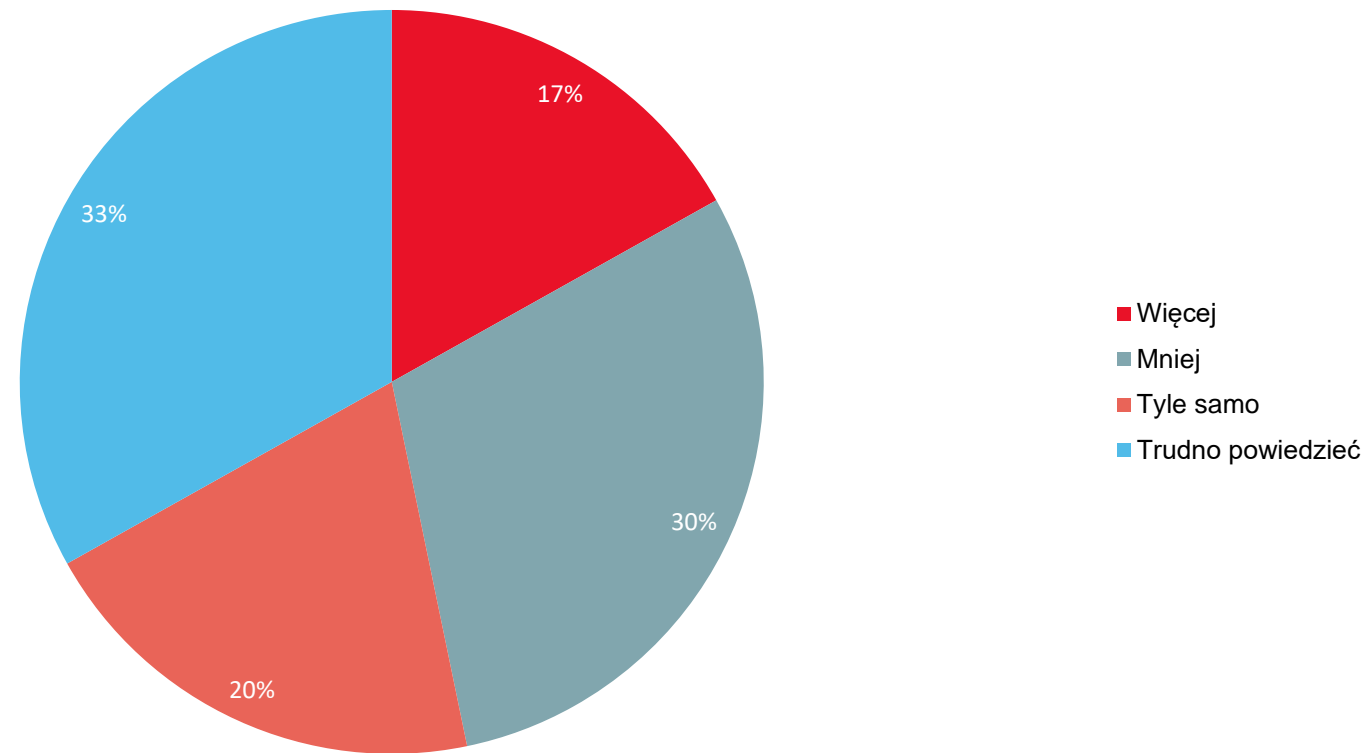

Kryzys czytelnictwa książek?

Czy mieszkańcy P. gminy czytają więcej czy też mniej książek, jeśli weźmiemy pod uwagę ostatnie 3 lata (bibliotekarze, 2019)?

Czy mieszkańcy P. gminy czytają więcej czy też mniej książek, jeśli weźmiemy pod uwagę ostatnie 3 lata (liderzy, 2019)?

Bibliotekarze (2019): nie ma (u nas) kryzysu czytelnictwa

Ja uważam, że nie mamy kryzysu czytelnictwa. Mamy wszystko, także audiobooki, lubiane przez kierowców. Kobiety też je wypożyczają, ale wolą drukowane książki.

Pracujemy z dziećmi. Jedno dziecko potrafi wypożyczyć nawet 10 książek miesięcznie. Chodzi o dzieci od 3 do 10 roku życia. Przychodzą całymi rodzinami. Od początku trzeba czytelnika uczyć. Przychodzą w piątek, następnego tygodnia z rodzicami. Dorośli czytelnicy przychodzą z dziećmi

W naszej bibliotece kryzysu nie widać. Książka dociera szerzej, niż rejestruje to statystyka, bo czytają rodziny, sąsiedzi. Trudno mi z tym walczyć, ale moim zdaniem nie jest aż tak źle

Nie zauważyłam. Frekwencja jest dość spora. Dawniej był problem z młodzieżą, a teraz widzę, że tutaj mieliśmy tradycję czytania od małych dzieci. I to się sprawdza, bo nawet jak dorastają i miały przestój, to wracają. Przez 15 lat miałam okazję to zaobserwować.

U nas nie widać tego kryzysu. Mamy dużo nowości, dbamy o czytelników

Nie do końca zgadzam się z tą opinią. Mam porównanie, pracuję 30 lat, teraz w czasie wakacji nie jest wypożyczanych 10, 20, 30 książek dziennie, ale zdarza się powyżej 100 wypożyczeń.

Zależy od pory roku. Są ludzie przyjezdni, którzy dużo czytają. Biorą po 2-3 torby książek. Dzieci biorą lektury. Babcie z wnuczkami przychodzą. Z roku na rok przybywa trochę czytelników

Może w danych statystycznych to się odbija, ale liczba rzeczywistych czytelników nie jest adekwatna do tych danych. U nas było 5 filii bibliotecznych, jakieś 15 lat temu, a teraz jest jedna. Ludzie biorą książki dla innych czytelników, muszą dojeżdżać. Jedna osoba na jedną kartę bierze książki, które czyta 5-10 osób. Jedzie samochodem i ma po drodze. Liczba czytelników nie przekłada się na osoby czytające.

Osoby dorosłe czytają tyle samo co kiedyś, czytelnictwo jest na tym samym poziomie.

Komputery bardzo przeszkadzają w czytaniu, zwłaszcza młodzieży. Małe dzieciaki mają pożyczane książki.

Ludzie czytają na tym samym poziomie od wielu lat, tak mówią badania. Tutaj na 15 tys mieszkańców mamy ponad 1 tys zarejestrowanych w bibliotece czytelników i to się nie zmienia. Nie wszyscy czytają, ale jest również tak, że jedna wypożyczona książka trafia do kilku czytelników.

Bibliotekarze (2019): jest (u nas) kryzys czytelnictwa

Wśród młodzieży - dużo więcej dzieci i młodzieży czytało, to przez internet

W ciągu 10-15 lat spadła liczba osób czytających. W ciągu ostatniego roku pomogła "Wielka książka - mały człowiek"

Jest spadek czytelnictwa, ale w mojej bibliotece jest dużo dorosłych czytelników (28-60) i dzieci do 6 lat. Szkoły to jest problem, tak podstawowe jak szkoły średnie

Ogólnie jest kryzys. U nas to się nie sprawdza. Zmieniliśmy obiekt (modernizacja 2018) i jest większe zainteresowanie. Wiadomo, że dzieci wolą gry. Wiadomości są w internecie, więc kryzys jest

Na pewno spada liczba czytelników. Nie jest to apokalipsa. Hamuje spadek

U mnie jest zastój. Nawet trudno mi powiedzieć, jakie są przyczyny. Lato jest dobrym okresem, ale np. zeszły rok był bardzo słaby. Mamy dużo wiekowych czytelników. Nie przybywa młodych czytelników. Biblioteka publiczna (filia) jest w szkole, które jest otwierana w określonych godzinach i najpóźniej działa do 17.30. Mam przewagę młodzieży, która wypożycza tylko lektury, a średnie pokolenie 30, 40 lat raczej słabo czyta.

Na podstawie obserwacji jest spadek: widzę, że dzieci w wieku szkolnym przychodzą tylko po lektury i opracowania lektur. To samo ze studentami, maturzystami, przychodzą jak coś piszą. Są też osoby, które zachłytnęły się audiobookami, ale wracają do książek drukowanych

Chyba jest. Widać u nas również jest spadek czytelnictwa

Jest widoczny, ale też dlatego, że ludzie źle odbierają biblioteki. Starsze panie, kurz. Ludzie nie widzą o zamówieniach przez internet. Ludzie czytają książki, które można łatwo kupić, a biblioteki kojarzą się z czymś mało nowoczesnym

Mogę powiedzieć tak, do 2016-2017 tj przed modernizacją biblioteki stan czytelnictwa w woj. opolskim jak i w Polsce wskaźnik 23-24% był dobry (liczba zarejestrowanych czytelników do liczby mieszkańców gminy). Wypożyczenia na 1 czytelnika to było 20 książek. Byliśmy w pierwszej setce wśród 700 bibliotek. Kiedy opuściliśmy budynek główny (druga połowa 2017 i pierwsza połowa 2018). Mieliśmy wówczas ograniczone zbiory. Jesteśmy po remoncie od kilku miesięcy. Nadrabiamy nasze zaległości. Mamy nadzieję, że do końca roku wrócimy do poziomu 2016.

Spada czytelnictwo książek. Zwłaszcza wśród młodzieży byłej gimnazjalnej. Internet to jeden powód. Mówią, że czytają ebooki, audiobooki. Nie jest to dla nich ważne. Mają za dużo lektur szkolnych, albo uczą się tego co jest im potrzebne. Ostatnie klasy nie czytają

Wypożyczalnia książek to niewielki spadek. Rozmawiamy z osobami, które dużo czytają, to sporo kupują, a więc nie tylko biblioteka. Tego statystyki nie rejestrują. W tym roku spodziewamy się wzrostu czytelnictwa, bowiem bardzo skróciliśmy czas wprowadzania książek do obiegu. Mamy już komputeryzację za sobą.

Przyszłość

Czy jest się czym martwić, jeśli idzie o przyszłość czytania książek w P. gminie (2019)?

■ Tak, bowiem.. ■ Nie, bowiem.. ■ Trudno powiedzieć

■ Tak, bowiem.. ■ Nie, bowiem.. ■ Trudno powiedzieć

- 33% ekspertów (bibliotekarzy) uważa, że jest się czym martwić, jeśli idzie o przyszłość czytelnictwa w gminie
- 82% liderów lokalnej opinii publicznej wyraża zaniepokojenie przyszłością czytelnictwa w gminie

Bibliotekarze (2019): nie ma się czym martwić, bowiem..

Książka się obroni, internet nie zlikwiduje książki, młodzież wróci

Więszego spadku nie będzie. Weszła książka elektroniczna

Nie ma się o co martwić. Miałyśmy różne pomysły, aby pozyskać czytelnika. Brałam książki do torby i szłam do banku, do urzędu gminy. Zwiększyliśmy liczbę, ale niewiele. Była większa liczba czytelników, którzy książek nie oddali. Stało się to bardzo kłopotliwe. Zmieniłam podejście i już tego nie robię.

Wszyscy płaczą, ale my tego nie obserwujemy. Po remoncie linii kolejowej, ludzie więcej czytają w pociągu. Tworzą się kolejowa towarzystwa czytelnicze

Uważam, że zawsze będą czytelnicy książek. Zawsze są pasjonaci. Będzie inna forma książki.

Ten kto lubi, miłośnicy książek zasypiają z książką

Książka staje się modna, Kindle

Musimy kreować czytelnictwo, uświadamiać, że książka jest dobra, promocja

Historia potwierdza, że książka jest wartością niezmienną, prowadzę DKK

Pracujemy nad najmłodszymi, aby kiedyś wrócili do książek, po wieku szkolnym, trzeba dużo pracować nad tym

Praca z dziećmi daje efekty

Książka nigdy nie zginie

Wierzę, że bibliobus skłoni starsze osoby w wiosce do sięgnięcia po książki, także stali czytelnicy będą mieli łatwiej

Mamy grupę stałych czytelników i mamy dzieci, które zachęcamy do czytania

Jest zainteresowanie technologiami informatycznymi, więc smartfony, komputery..Jestem optymistką i sądzę, że książka drukowana wygra. Mamy rosnące zainteresowanie audiobookami

Trzeba trzymać rękę na pulsie, pozabiblioteczne formy pracy, chcemy zrobić ankietę w szkołach przed wakacjami

Jeśli są nowości, to będę czytelnicy

Poziom czytelnictwa utrzyma się na tym samym poziomie

Czytelnictwo się broni, Book Libra, Legimi, z miesiąca na miesiąc 40-50 osób czyta w ten sposób

Ludzie zachwytynęli się internetem i powoli od tego odchodzą, dzieci już nawet mówią, że lepiej sprawdzić w książce

Dzieci lubią czytać, jeśli je zachęcamy

Wydaje mi się, że nie jest źle, dziecko chce, aby mu czytać

Kryzys za nami, dzieci są, mamy przychodzą

Co miesiąc robię zakupy, także nagrodzone książki

Nowości są stale kupowane, dopóki będą pieniądze i uwzględniane potrzeby czytelników, mamy zeszyt zamówień

Mimo statystyk, myślę, że nie. Próbuję istnieć w grupach FB, jest dużo ludzi, którzy czytają

Mamy wzrost czytelnictwa

Optymistycznie: zawsze wiedza i relaks będą potrzebne

Bibliotekarze, 2019: jest się czym martwić, bowiem..

Są komputery, od dzieciństwa trzeba wyrobić książkowy nawyk, jeśli rodzice tego nie zrobią, to będzie za późno

Nie jestem aż tak optymistką - trzeba dbać o czytelników

Nowa biblioteka jest nadzieją na korzystne zmiany, dawniej było mało książek

Rodzice przychodzą z maluchami, czyli uczą dzieci, że książki są potrzebne

Nie jest aż tak źle, ale sądząc po szkołach, to dużo dzieci do nas nie dociera

Trzeba się martwić i trzeba pilnować czytelnictwa, taka jest nasza rola

Młodzież ma wszystko w internecie, szybko i na temat

Nowsze nośniki będą pomagać, bibliotekarze wyszkoleni zawsze zrobią swoje

Serce mi się ściska, jak książki leżą jak pantofle w marketach

Trzeba mieć propozycje dla maluchów i dla młodych, nie tylko komputer, coś im oferować z książką

Trzeba na nowo zdefiniować funkcję biblioteki

Trzeba dotrzeć do wszystkich grup społecznych, martwię się nie tym, że młodzież nie będzie czytać

Młodzież mówi, że czytają, a wolą filmy, udają, że czytają

Mam grono starszych czytelników, wypożyczają po 10-12 książek raz na tydzień, dwa, ale z nowymi jest gorzej

Starsi czytelnicy znikają, a czy młodszy będą wracać, nie wiadomo

Liderzy (2019): Jest się czym martwić, bowiem..

Telefony komórkowe odciągają dzieci od czytania książek.

Rośnie technologia komunikacyjna i czytelnictwo będzie spadać.

Wpływ mediów, idzie się na łatwiznę. Dzieci korzystają z gotowych opracowań, zamiast czytać książki oglądają ekranizacje.

Dzieci nie chcą czytać, bardziej są zainteresowane telefonami, internetem.

Powoduje je lenistwo i brak czasu.

Przez internet, telefony komórkowe.

Za dużo czasu trzeba poświęcić, żeby przeczytać książkę, a nie każdemu się chce to zrobić.

Rozwój technologii zabił czytelnictwo.

Dzisiejsza doba komputera, smartfona i tableta przyczyniła się do spadku czytelnictwa. Gry również.

W dobie internetu i cyfryzacji dzieci nie są zmotywowane, żeby przeczytać książkę, szukają innego sposobu, żeby poznać treść.

Taka jest po prostu kultura dzisiaj.

W dobie internetu dzieciom nie chce się czytać.

Ma na to wpływ podstawa programowa. Stare lektury nie zachęcają do czytelnictwa.

Jednak ludzie przestali w ogóle czytać. Książka jest droga.

Rodzice nie wpajają czytania dzieciom. Wolą im kupić gry, telefon.

Istnieje doba internetu.

Studenci korzystają z różnych forów internetowych. Młodzież czyta w internecie.

Książki są wypierane przez internet, telewizję, filmy.

Coraz mniej osób czyta książki. Małe dzieci czytają bardzo dużo, natomiast dorośli i młodzież okazjonalnie.

Dzieci więcej czasu spędzają przy tabletach, komórkach, w internecie.

Dzieci nie chcą czytać książek, lektury nie są dopasowane do czasów.

Książki są wypierane przez urządzenia multimedialne.

Szkoły mniej czytają niż kiedyś.

Dzieci korzystają z nowych technologii, nie pisze się listów.

Młodzież ma dostęp do nowoczesnych technologii.

Internet zastępuje źródło informacji.

Zainteresowania dzieci i młodzieży idą w innym kierunku.

Jest postęp technologii informatycznej. Dostęp do smartfonów.

To jest znak czasów.

Ograniczamy się do gotowych materiałów, które ograniczają nasze myślenie.

Komputery mają na to wpływ. Dużo osób rozpoczyna czytanie książki i jej nie kończy. Musi być to osoba, która lubi czytać.

Bo ludzie używają elektronicznych nośników,

Młodzież nie czyta, tylko skrypty i opracowania.

Młodzi korzystają głównie z elektroniki.

Internet, telewizja zastępuje potrzebę czytania.

Jest masa innych rozrywek zwłaszcza jeśli chodzi o młodzież.

Konkurencja innych mediów.

Wszechobecne multimedia, dostęp do prostszej rozrywki niż książki.

Liderzy 2019: nie ma się czym martwić, bowiem..

Ci, co czytają będą czytać, nie będzie gorzej.

Prowadzone są różnego rodzaju akcje na rzecz czytelnictwa.

Zostanie na tym samym poziomie.

Wracamy do tradycji czytania.

Myślę, że idzie w dobrym kierunku.

Jest mnóstwo konkursów, akcji wspierających czytanie.

Warunek jest jeden: muszą być pieniądze na zakup nowych pozycji książkowych.

Jeśli chodzi o wiek powyżej 30, nie ma problemu, gorzej z dziećmi i młodzieżą.

Na bazie swoich dzieci widzę, że czytelnictwo nie spada.

Jeśli dziecko od małego jest nauczone czytać książki, to (czytelnictwo) się utrzymuje.

Propagowane są akcje czytania, warsztaty, szczególnie dla małych dzieci.

Mamy bogaty księgozbiór i dużo nowości.

Wszystko zależy od rodziców i wychowania.

Wszystko jest kwestią, jak podejmiemy do tego tematu. Jeśli biblioteki będą zamknięte w swoim środowisku, tylko na zasadzie czytania książek papierowych, to prędzej czy później umrą śmiercią naturalną. Jeśli otworzymy się na e- booki, aplikacje związane z czytaniem książek, to daje to większe możliwości. U nas księgozbiory się poszerzają, mamy nowych odbiorców. Jeśli czytelnik zgłasza zapotrzebowanie na nową książkę, to biblioteka ją zakupuje.

Dzieci nadal czytają. Te osoby, które czytają to będą czytać. Mniej korzystają z encyklopedii, słowników.

Książka, to zawsze coś wartościowego. Ludzie wracają do czytania.

Efekt NPRCz Priorytet 2 Infrastruktura Bibliotek

Bibliotekarze (2019): ocena bibliotek

Opinie bibliotekarzy - oceny zdecydowanie pozytywne	Grupa bibliotek, które ukończyły zadania w 2018 roku	Grupa bibliotek, które nie uczestniczyły w Programie 2016-2020	RÓŻNICA
Udogodnienia dla niepełnosprawnych	56%	3%	- 53%
Wyposażenie i warunki w czytelni dla dorosłych	56%	10%	- 46%
Wyposażenie i warunki kąjka czytelniczego dla najmłodszych	60%	17%	- 43%
Udogodnienia w dostępie do książek (katalogi, rezerwacja i zamawianie online)	41%	13%	- 28%
Wyposażenie w komputery – ich liczba i jakość	19%	10%	- 9%
Szybkość internetu	19%	10%	- 9%
Pomoc ze strony (personelu) biblioteki w wyborze książek	50%	42%	- 8%
Godziny otwarcia biblioteki	25%	21%	- 4%%
Nowe tytuły (nowości)	25%	31%	+ 6%

Dziękuję za uwagę

Paweł Kuczyński

badania.konsultacje@gmail.com

Tel. +48 692 427 487

www.instytutksiazki.pl